

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Almata, Ossendrecht

Toezicht JeugdzorgPlus

Rapport Almata, Ossendrecht

De hulpaanbieder aan het woord

Op deze punten uit het rapport zijn we trots:

Almata herkent zich in het positieve beeld dat IGJ schetst, trots dat er ondanks een zeer hectische periode en financiële zorgen grip op de organisatie is, er geen onverwachte zaken naar voren gekomen zijn en ondanks alles het primair proces voorop blijft staan. Fijn dat ouders en verwijzers dit ook bevestigen. Trots dat duidelijk is dat er veel geïnvesteerd is in Start-AV, dat de-escalerend werken ingebed is in de organisatie, de goede betrokkenheid van jongeren en de samenwerking met hen. Trots op onze medewerkers en op de constatering dat Almata gezien wordt als expertise centrum.

Met deze punten uit het rapport gaan we aan de slag:

- Nieuwe wet rechtspositie jongeren (meer alternatieven voor VBM, verplichte kamertijd, geen generieke VBM voor alle jongeren, deuren niet op slot, huisregels daarop aanpassen).
- Actief sturen op verklarende analyse voorveld, ook i.c.m. spoedplaatsingen, voorkomen dat het jongeren en Almata 'overkomt'.
- Ouders betrekken bij signaleringsplan.
- Vaktherapie.
- Tekort aan passende vervolgplekken.
- Ombouw herstelruimtes.
- Scherp blijven op passend onderwijs voor alle jongeren.
- Oog houden voor betaalbare en duurzame complexe zorg, als organisatie kan Almata daar niet alleen op sturen, wel i.o.m. gemeenten.

Dit hebben wij nodig om te kunnen verbeteren:

- Tijd en capaciteit om een en ander te kunnen realiseren en implementeren.
- Geld: eenduidigheid met betrekking tot aanbestedingen en wijze van financieren. Er gaat veel tijd (en dus geld) verloren aan contractonderhandelingen.
- Samenwerking met voorliggend- en achterliggend veld.
- Samenwerking met IGJ, nodig om elkaar te betrekken vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid

Conclusie van de inspectie

De inspectie concludeert dat Almata zich inspant om het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen verder te verbeteren. Het toepassen van alternatieve interventies en signaleringsplannen ter voorkoming van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is het uitgangspunt bij Almata. De inspectie is positief over het doorlopend integrale programma en het maatwerk wat Almata daarin samen met het onderwijs zoveel mogelijk levert voor iedere jongere. Om verder te kunnen ontwikkelen, is Almata ook afhankelijk van externe factoren.

Almata voldoet echter op een aantal onderdelen niet aan de veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen. De inspectie vraagt om een verbeterplan op de punten waar binnen Almata verbetering nodig is. Daar waar de samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners nodig is om verbetering te realiseren, wordt van alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid verwacht om te komen tot een passende oplossing geredeneerd vanuit het belang van de jongeren.

1 Inleiding

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd voert toezicht uit naar de ombouw van de JeugdzorgPlus. Als onderdeel van dit toezicht voerde de inspectie in oktober 2023 toezicht uit bij Almata in Ossendrecht. In dit rapport staan de uitkomsten van dit toezicht.

Aanleiding: Verbetering is nodig in JeugdzorgPlus voorzieningen

De aanleiding voor het toezicht is de snelle afname van het aantal plaatsingen van jongeren in de gesloten jeugdhulp. De inspectie maakt zich zorgen dat, tijdens maar ook na de ombouw van de JeugdzorgPlus, jeugdigen en gezinnen die complexe problemen hebben, niet tijdig passende hulp (van voldoende kwaliteit) krijgen. Meer informatie over de ombouw JeugdzorgPlus en de aanleiding van het toezicht staat nader beschreven in een [toelichting](#) die de inspectie op haar website publiceerde.

Om te bepalen waar het toezicht van de inspectie zich precies op moest richten, voerde de inspectie begin 2023 een eerste verkennend toezicht uit. Zo spraken inspecteurs met 81 jongeren over hun ervaringen met de hulp die zij ontvingen. In de [publicatie](#) van juli 2023 staan de eerste bevindingen van de inspectie en ook waar de inspectie zich het meeste zorgen om maakt. De inspectie vindt namelijk dat verbetering binnen de JeugdzorgPlus nodig is. In het bijzonder als het gaat om toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Uit de gesprekken met jongeren blijkt dat vrijheidsbeperkende maatregelen nog té veel worden toegepast. Andere aandachtspunten zijn het voorkomen van overplaatsingen, de tijdigheid en beschikbaarheid van passende hulp en het organiseren van passend onderwijs/dagbesteding gedurende het verblijf van jongeren in de JeugdzorgPlus.

Door toezichtbezoeken uit te voeren bij alle JeugdzorgPlus instellingen maakt de inspectie inzichtelijk in hoeverre de instellingen op dit moment voldoen aan de veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen, en waar de meeste prioriteiten liggen in het verbeteren van de kwaliteit. De veldnormen zijn, vooruitlopend op het in werking treden van de wet rechtspositie gesloten jeugdhulp, door de sector opgesteld en zij hebben zich aan de toepassing hiervan met ingang van 1 juli 2023 gecommitteerd. De inspectie wil instellingen stimuleren om hun eigen veldnormen te hanteren en ontwikkelingen in het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen bevorderen en versnellen. Daarnaast haalt de inspectie tijdens het toezicht informatie op over interne en externe factoren die het toepassen van de veldnormen en het bieden van tijdige en passende hulp en onderwijs/dagbesteding bevorderen of belemmeren, zowel op niveau van de instelling als op regionaal en landelijk niveau.

Nadat de inspectie de vijftien toezichtonderzoeken heeft uitgevoerd bij alle locaties van de JeugdzorgPlus instellingen, stelt zij een overkoepelende rapportage op. Doel hiervan is om rode draden en externe factoren die de ontwikkelingen in de af- en ombouw van de gesloten jeugdzorg

en het terugdringen van vrijheidsbeperking belemmeren te adresseren bij stakeholders op regionaal en landelijk niveau.

Opzet van het onderzoek

Voor het toezicht hanteert de inspectie vijf thema's:

1. Passende hulp en onderwijs/dagbesteding
2. Preventie van vrijheidsbeperking
3. Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen
4. Evaluatie en reflectie
5. Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie

Voor thema 1 maakt de inspectie gebruik van de thema's 'uitvoering hulp' en 'uitvoering doorlopend & geïntegreerd dagprogramma' uit het Kwaliteitskader JeugdzorgPlus 2.0, maart 2019.

- [Kwaliteitskader-JeugdzorgPlus-2.0.pdf \(jeugdzorgnederland.nl\)](#)

Daarnaast maakt de inspectie voor dit thema gebruik van de definitie van passende hulp zoals gehanteerd vanuit het programma passende hulp.

- [Toezicht op passende jeugdhulp | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd \(igj.nl\)](#)

Voor de thema's 2 t/m 5 maakt de inspectie gebruik van de Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen, oktober 2022

- [JEU-Veldnormen-okt2022-2.pdf \(jeugdzorgnederland.nl\)](#)

De inspectie gebruikt voor dit toezicht verschillende informatiebronnen. De informatie uit deze bronnen wordt met elkaar vergeleken en gewogen. De bronnen die de inspectie voor dit toezicht gebruikt zijn terug te vinden in de bijlage.

De ombouw van JeugdzorgPlus in de regio's West-Brabant West, West-Brabant Oost en Zeeland

Stichting Almata is de enige aanbieder voor JeugdzorgPlus in de jeugdhulpregio's West-Brabant West, West-Brabant Oost en Zeeland. Deze drie regio's hebben de opdracht om de JeugdzorgPlus af te bouwen. Hiervoor moet elke regio een plan van aanpak maken hoe dit vorm te geven, waarbij zij de wens hebben dat de drie regio's hier samen in optrekken. Tegelijkertijd is er druk ontstaan op de financiële situatie van de stichting Almata. Hiervoor heeft Almata een continuïteitsplan geschreven. Dit is in afstemming met de drie regio's opgesteld. In dit continuïteitsplan is ook de transformatieopdracht JeugdzorgPlus opgenomen. Het definitieve continuïteitsplan is op het moment van toezicht vastgesteld en ligt voor akkoord voor bij de gemeenteraden in de drie regio's (oktober 2023).

Om al te werken aan de om- en afbouw van JeugdzorgPlus in de regio's, is ingezet op civiel trajectberaden (CTB's, voor een nadere uitleg, zie hoofdstuk 3, thema 2) en het inzetten van voorwaardelijke machtigingen gesloten jeugdhulp. Dit heeft er onder andere voor gezorgd dat het

aantal plekken JeugdzorgPlus in de regio in het afgelopen jaar is gedaald van 48 naar 36 plekken. Daarnaast zijn in het continuïteitsplan de volgende om- en afbouwmaatregelen beschreven:

- Gefaseerde afbouw van het aantal plekken voor JeugdzorgPlus bij Stichting Almata naar 24 plekken in 2025 waarbij deze voldoen aan de eisen voor kleinschaligheid.
- Het vormgeven van een ambulante team (AmbulantPlus) vanuit Stichting Almata.
- Intensivering van de zorgvormen in de open groepen van Stichting Almata.
- Anticiperen op een toename van het aantal CTB's en voorwaardelijke machtigingen gesloten jeugdhulp door dit meer te faciliteren.

Beschrijving Almata

Stichting Almata staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 60824522. Almata Zorggroep (AZG) is ook onderdeel van Stichting Almata. De twee organisaties samen bieden zowel ambulante als residentiële specialistische hulp aan jeugdigen die (een combinatie van) gedragsproblemen, psychiatrische problematiek, een (licht) verstandelijke beperking of (beginnende) verslavingsproblematiek hebben. Stichting Almata en AZG hebben vier gesloten groepen in Ossendrecht, twee open groepen en een crisisopvang in Roosendaal, twee locaties voor residentieel wonen in Steenberg en Moerstraten en een locatie voor zelfstandigheidstraining in Bergen op Zoom. De voorzieningen voor JeugdzorgPlus vallen onder Stichting Almata (hierna: Almata). In dit toezicht richt de inspectie zich alleen op de gesloten groepen.

Almata heeft een directieteam bestaande uit een bestuurder, een adjunct-directeur en een hoofd behandeling. Verder worden staffuncties vervuld, zoals een beleidsadviseur en zorgmanagers voor de teams. Daarnaast zijn gedragswetenschappers en pedagogisch medewerkers verbonden aan de jeugdigen die verblijven bij Almata. Een expertiseteam houdt zich bezig met kwaliteitsverbetering en doorontwikkeling van de hulpverlening.

De vier gesloten groepen in Ossendrecht bieden plaats aan in totaal 36 jongeren. Op iedere groep kunnen negen jongeren verblijven. Er zijn twee gemengde groepen, één meisjesgroep en één jongensgroep. Op het moment van toezicht waren in totaal zes plekken vrij binnen Ossendrecht. Drie groepen hadden één vrije plek en een groep had drie vrije plekken.

2 Conclusie

In dit hoofdstuk geeft de inspectie haar conclusies weer. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk beschreven hoe het vervolg van het toezicht eruit zal zien.

Passende hulp

De inspectie is positief over het doorlopend integrale programma en het maatwerk wat Almata daarin samen met het onderwijs levert voor iedere jongere die bij Almata verblijft. Er is geen verklarende analyse voor de jongeren die bij Almata worden geplaatst. De inspectie kan daardoor niet beoordelen in hoeverre de hulp aansluit op de verklarende analyse. Wel is de inspectie positief over de inzet van Almata om een goed beeld te krijgen van de jongere gedurende de plaatsing. Almata heeft verschillende behandelmogelijkheden in huis en hanteert een doorlopende behandellijn voor de jongeren. Het ontbreekt echter regelmatig aan goede vervolghulp of alternatief zorgaanbod voor jongeren die kunnen uitstromen bij Almata of die een specifieke hulpvraag hebben. Hierdoor komt een tijdige doorstroom en een passend aanbod in het geding.

Terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen

De inspectie concludeert dat Almata zich inspant om het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen verder te verbeteren. Medewerkers in alle lagen van de organisatie zijn zich bewust van het verminderen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Zij reflecteren hierop en leren hier gezamenlijk van. Dit komt ook doordat Almata bruikbare data verzamelt over de hoeveelheid en de aard van de ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen binnen de organisatie. Dit helpt om tot verbeteringen te komen. Deze data laat een daling van inzet zien over de laatste jaren heen, zoals een daling in het gebruik van de herstelruimte.

Het toepassen van alternatieve interventies en signaleringsplannen ter voorkoming van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is het uitgangspunt bij Almata. Extra personeel op drukke momenten gedurende de dag, het gebruik van de-escalerende methodieken en het trainingsaanbod aan medewerkers maken dit ook mogelijk.

Almata voldoet echter op een aantal onderdelen niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen*, waaronder het generiek inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals de verplichte kamermomenten en de inname van telefoons. De maatregelen worden daarnaast bij iedere jongere in eerste instantie breed ingezet gedurende het verblijf bij Almata en pas daarna op maat afgebouwd. Ook wordt de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen niet met iedere jongere expliciet nabesproken en geëvalueerd.

Randvoorwaarden

De inspectie concludeert dat Almata bij het kunnen bieden van passende hulp en het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen ook afhankelijk is van externe factoren.

Ondanks sluitende afspraken over de financiering voor de komende twee jaar, is blijvende afstemming over de financiering met de regio noodzakelijk om de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus op een zo veilig mogelijke manier plaats te laten vinden voor de jongeren en te zorgen dat investeringen gedaan kunnen worden die hiervoor nodig zijn op de lange termijn. De inspectie acht het dan ook van groot belang dat er snel duidelijkheid komt over het continuïteitsplan en het bovenregionaal plan. Hierbij dient als uitgangspunt te gelden dat er kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod is voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient. Ook dienen voldoende (financiële) middelen beschikbaar te zijn om toe kunnen werken naar groepen die voldoen aan de normen voor kleinschaligheid en voldoende voorzieningen en personeel om de veiligheid te kunnen garanderen als de kamerdeuren bij ingang van de nieuwe rechtspositiewet niet meer op slot mogen.

Vervolg

In reactie op het conceptrapport heeft Almata de inspectie laten weten dat zij aan de slag gaat met de genoemde verbeterpunten in het rapport. De inspectie verwacht dat Almata de verbeterpunten vertaalt in een verbeterplan met concrete maatregelen inclusief termijnen waarbinnen deze maatregelen geïmplementeerd zijn. Dit verbeterplan moet voor 1 februari 2024 aan de inspectie worden verzonden. Het plan wordt getoetst op volledigheid, ambitie en realisme.

Waar in het kunnen voldoen aan de gestelde normen en het bewaken van voldoende beschikbaar passend hulpaanbod in de regio de samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners nodig is, verwacht de inspectie dat alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid voelen om te komen tot een passende oplossing geredeneerd vanuit het belang van de jongeren.

De veldnormen bevatten de aankondiging dat deze regelmatig, op basis van de ervaringen, geëvalueerd worden. Gezien de geconstateerde overeenkomsten bij de verschillende JeugdzorgPlus instellingen in de registratie en evaluatie van vrijheidsbepalende maatregelen, roept de inspectie Almata op om samen met de overige JeugdzorgPlus aanbieders tenminste op deze thema's het gesprek te voeren over de ervaringen die zijn opgedaan bij het implementeren van de veldnormen en te bezien of bijstelling van de veldnormen nodig is. Dit, met inachtneming van de vereisten die de Wet rechtspositie gesloten jeugdzorg aan de registratie stelt.

Tevens gaat de inspectie in gesprek met een vertegenwoordiging vanuit de gemeenten uit de regio's West-Brabant West, West-Brabant Oost en Zeeland over de randvoorwaarden en de inspanningen die nodig zijn om te komen tot een kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient.

Op basis van het verbeterplan en de uitkomst van het gesprek met de regio bepaalt de inspectie het vervolg op dit toezichttraject.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het toezicht gepresenteerd, zoals de inspectie deze aantrof op het moment van toezicht. De inspectie beschrijft per thema wat haar bevindingen zijn en licht deze toe. Ook heeft zij aandacht voor de factoren die op de thema's van invloed zijn en beschrijft deze onder de verschillende thema's.

Thema 1: Passende hulp en onderwijs/dagbesteding

Jongeren en hun ouders hebben recht op tijdig passende en ononderbroken hulp en onderwijs/dagbesteding. De inspectie beschrijft bij dit thema of het de organisatie lukt om dit te realiseren en welke factoren een rol spelen indien dit niet lukt.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op het betreffende thema.

Thema	
1	Passende hulp en onderwijs/dagbesteding
De inspectie verwacht dat de instelling aan iedere jongere passende hulp en dagbesteding biedt die aansluit op het plan met een verklarende analyse. Tevens verwacht de inspectie dat de hulp bijdraagt aan het afwenden van de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige en dat het gezin deze hulp tijdig en ononderbroken ontvangt.	

Bevindingen van de inspectie:

Verklarende analyse

De inspectie hoort van medewerkers en verwijzers dat er geen verklarende analyse wordt gemaakt voorafgaand aan of tijdens de plaatsing. In gesprek met de gedragswetenschappers hoort de inspectie wel dat voorafgaand aan de plaatsing civiele trajectberaden (CTB's) worden ingezet om af te wegen of een gesloten plaatsing het meest passend is op basis van de op dat moment beschikbare informatie.

De inspectie hoort verder van medewerkers dat binnen 24 uur na plaatsing een *Short Term Assessment of Risk and Treatability: Adolescenten Versie* (start:AV) wordt afgenomen om een inschatting te maken van de problematiek en risico's bij de jeugdigen. De inspectie ziet deze ook in de dossiers terug, inclusief oorzaken voor bepaald gedrag of risico's. De pedagogisch medewerkers geven aan dat onder andere op die manier risicogestuurd gewerkt wordt in de begeleiding en behandeling van de jongeren en dit op maat is voor iedere jongere. In de dossiers ziet de inspectie dat er een goed beeld is van de risico's, het gedrag en de mogelijke oorzaken daarvan van de

jongere. Dit beeld is gebaseerd op de risicotaxatie, observaties door Almata, uitgevoerde diagnostiek en beeldvorming vanuit de schemagerichte benadering.

Passende hulp

Voor de meeste jongeren lukt het volgens de directieleden en de gedragswetenschappers om passende hulp in te zetten en een geschikt doorlopend integraal dagprogramma te organiseren. De gedragswetenschappers vertellen echter dat Almata voor bepaalde doelgroepen geen specialisaties in huis heeft, zoals jongeren waarbij meerdere contra-indicaties spelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor jongeren met zeer grensoverschrijdend gedrag en/of ernstige psychiatrische problematiek, vaak door ernstige traumatische gebeurtenissen. Dat jongeren uit deze doelgroepen wel bij Almata geplaatst worden, komt volgens de bestuurder doordat zij de enige aanbieder voor JeugdzorgPlus in de regio zijn en alternatieven ontbreken. Ook vertelt de bestuurder dat Almata geen jongeren kan afwijzen zodra een gesloten machtiging is opgelegd. Almata heeft dan de contractuele plicht tot opname.

De inspectie hoort in de gesprekken met medewerkers dat Almata expertise in huis heeft om begeleiding en behandeling te bieden aan de jongeren. Zo vertellen de hoofdbehandelaar en de gedragswetenschappers dat Almata systeemtherapeuten en gedragswetenschappers in dienst heeft, die trauma- of psychotherapie kunnen bieden. Het aanbod van vaktherapie is echter kwetsbaar doordat hiervoor te weinig personeel te vinden is in de regio, zo hoort de inspectie in het gesprek met de directie. Daarnaast geven de gedragswetenschappers aan dat hulpverlening en specifieke behandeling binnen Almata ook ingezet wordt vanuit andere jeugdhulp- en GGZ-organisaties. Het is volgens de medewerkers echter niet altijd duidelijk hoe lang het duurt voordat de behandeling kan starten, zowel intern als extern. De ervaring van de gedragswetenschappers is dat intern de behandeling snel kan starten, maar dat hier meer overzicht en structuur in aangebracht moet worden. Zij geven aan dat door de komst van een nieuw registratiesysteem en het ontwikkelen van een productenboek er meer zicht en sturing komt op de inzet van de behandelaren.

“Almata is een van de weinige plekken waar jongeren wonen en behandeling kunnen krijgen, in plaats van wonen en begeleiding.” *verwijzer*

De inspectie hoort in de gesprekken met medewerkers en jongeren dat maatwerk wordt toegepast in het doorlopend integrale dagprogramma van de jongeren. Iedere jongere volgt onderwijs of heeft een baan. Er is volgens de gedragswetenschappers een intensieve samenwerking met de school op de locatie in Ossendrecht. Deze school biedt onderwijs op alle niveaus, eventueel met ondersteuning vanuit de school van herkomst. Indien vanwege de problematiek van de jongere, een jongere (tijdelijk) niet naar school kan, wordt op de groep een alternatief aangeboden volgens de medewerkers.

De jongeren vertellen verder aan de inspectie dat zij invloed hebben op de daginvulling en geven voorbeelden van activiteiten die zij in hun vrije tijd ondernemen, zoals voetballen, longboarden of naar het dorp gaan. Tijdens de rondleiding ziet de inspectie dat er op de groep een ruimte is waar muziek gemaakt kan worden en dat er fitnessapparatuur beschikbaar is.

Tijdig en ononderbroken hulp

De inspectie hoort in het gesprek met de jongeren dat de meesten van deze jongeren gedurende hun verblijf binnen Almata zijn overgeplaatst naar andere groepen. Medewerkers en directie vertellen dat in de zomerperiode veel plaatsingen waren bij Almata, wat maakte dat de groepen vol zaten. De gedragswetenschappers vertellen dat het soms nodig is om een jongere over te plaatsen, maar dat dan altijd wordt gekeken wat in het belang van de jongere is. Zij geven aan dat de jongeren voor de plaatsing bij Almata vaak al veel hulpverleners hebben gezien, wat maakt dat stabiliteit binnen Almata belangrijk is. Zo wordt bijvoorbeeld een Thuis Best-traject binnen Almata soms ook aangeboden op de (open) groep waar de jongere verblijft in plaats van de groep waar dit normaliter wordt geboden.

De gedragswetenschappers geven aan dat Almata werkt met een doorlopende behandellijn, waardoor het mogelijk is om ambulante hulp, zoals systeemtherapie, in te zetten in de thuissituatie na het verblijf bij Almata. Echter geven zij aan dat het moeilijk is om vervolghulp te organiseren wanneer een thuisplaatsing niet mogelijk is. De inspectie hoort van medewerkers en verwijzers dat het ontbreekt aan passende verblijfplekken. Zo vertelt een verwijzer dat het in de regio ontbreekt aan passende plekken voor jongeren met psychiatrische problematiek. Uit de gesprekken met de jongeren blijkt dat voor één jongere een vervolgaanbod ligt. Voor de andere drie gesproken jongeren is nog geen concreet vervolg.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie is positief over het doorlopend integrale programma en het maatwerk wat Almata daarin levert voor iedere jongere. Daarnaast is de inspectie positief over de inzet van Almata om een goed beeld te krijgen van de jongere, ook al ontbreekt een verklarende analyse.

De inspectie concludeert daarnaast dat op de volgende knelpunten bij Almata verbetering nodig is om een passend dagprogramma en passende hulp daadwerkelijk uit te voeren:

- Aanbod vaktherapie.

De inspectie ziet ook de volgende verbeterpunten voor Almata in samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners:

- Het ontbreken van een verklarende analyse voorafgaand aan de plaatsing. Een verklarende analyse voorafgaand aan de plaatsing helpt om tot een passende (eventueel alternatieve) aanpak te komen.
- Het ontbreken van alternatief (gesloten) aanbod voor specifieke doelgroepen waarvoor Almata op het moment van toezicht niet de expertise in huis heeft. Almata is nu contractueel verplicht tot opname van alle doelgroepen.
- Een tekort aan passende vervolgplekken.

Thema 2: Preventie van vrijheidsbeperking

In dit thema kijkt de inspectie naar wat de hulpaanbieder doet om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen, waarbij het belangrijk is dat preventie plaatsvindt voor, tijdens en na opname van jongeren in de JeugdzorgPlus.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
2	Preventie van vrijheidsbeperking
De inspectie verwacht dat de instelling al het mogelijke probeert om vrijheidsbeperking van een jongere te voorkomen door voorafgaand aan de plaatsing opties ter voorkoming van gedwongen plaatsing af te wegen en een jongere niet buiten kantoortijden op te nemen, m.u.v. acute crisis. Daarnaast verwacht de inspectie dat jeugdzorgwerkers met jongere en ouders signaleringsplannen opstellen en alternatieve interventies inzetten en deze opnemen in het hulpverleningsplan ter voorkoming van vrijheidsbeperking. Tot slot verwacht de inspectie dat jongeren bij binnenkomst geïnformeerd worden over de huisregels, klachtenregeling en vertrouwenspersoon.	

Bevindingen van de inspectie:

Plaatsing

De verwijzers, ouders en jongeren geven in gesprek met de inspectie aan dat tijdens het CTB en op andere momenten voorafgaand aan de plaatsing voldoende is gekeken naar alternatieven voor een gesloten plaatsing, maar dat deze niet aanwezig waren of dat het gezin daar niet aan mee wilde of kon werken.

De gedragswetenschappers geven aan dat Almata een zorgbureau heeft dat voorafgaand aan de (spoed)plaatsing contact opneemt met de plaatser, zodat geprobeerd wordt om een goede start te maken bij Almata. Desondanks geven de medewerkers aan dat spoedplaatsingen regelmatig voorkomen. In 2023 ging het in 52,6% van de gevallen om een spoedplaatsing blijkt uit de opgevraagde documenten. Dit is volgens Almata een toename in vergelijking met 2022. De gedragswetenschappers vertellen dat bij voorkeur geplaatst kan worden bij Almata tussen 7 uur 's ochtends en 10 uur 's avonds. Binnen deze tijden is volgens hen namelijk voldoende personeel aanwezig om de jongere goed op te vangen.

De pedagogisch hulpverleners vertellen dat de jongeren bij binnenkomst worden geïnformeerd over de inzet van de vrijheidsbeperkende maatregelen. Alle jongeren geven bij de inspectie aan dat ze hierover uitleg hebben gehad. In het kennismakingsdocument staan de startafspraken, waaronder een uitwerking van de vrijheidsbeperkende maatregelen, aldus de gedragswetenschappers. De inspectie ziet in de dossiers ook dat voor iedere jongere de afspraken omtrent vrijheidsbeperkende

maatregelen zijn opgenomen. Uit de dossiers en uit het gesprek met de jongeren blijkt dat in eerste instantie een breed scala aan vrijheidsbeperkende maatregelen in de plannen wordt opgenomen, maar dat dit wordt afgebouwd gedurende het verblijf en afhankelijk van de problematiek van de jongere. Ook is de toelichting over waarom een bepaalde vrijheidsbeperkende maatregel in het plan wordt opgenomen in eerste instantie algemener geformuleerd en ziet de inspectie dat dit meer persoonsgericht wordt omschreven naarmate een jongere langer bij Almata verblijft.

Signaleringsplan

Alle jongeren geven aan te beschikken over een signaleringsplan en hiervan op de hoogte te zijn. Deze stellen zij samen met de mentor op in een vast format. Bij één jongere is het signaleringsplan afgestemd met de externe GGZ-behandelaar. Pedagogisch hulpverleners vertellen dat zij het signaleringsplan binnen zes weken opstellen met de jongere en dat dit plan fungeert als werkdocument. Iedere twee weken bespreken zij het signaleringsplan in het multidisciplinaire overleg en vindt eventueel aanpassing plaats, zo geven de pedagogisch hulpverleners aan. De inspectie ziet in de dossiers dat de signaleringsplannen aanwezig zijn. Uit de gesprekken met de medewerkers en de ouders en uit het dossieronderzoek komt naar voren dat ouders niet betrokken zijn bij het opstellen van het plan, maar wel achteraf worden geïnformeerd over het signaleringsplan.

Om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen, ziet de inspectie in de signaleringsplannen en onder een specifiek kopje in de dossiers dat Almata alternatieve interventies inzet die zijn afgestemd op en met de jongeren. De pedagogisch hulpverleners vertellen dat interventies per jongere heel verschillend kunnen zijn, zoals piano spelen, vissen, bellen met een vriend of voetballen. Het is volgens hen mogelijk deze alternatieve interventies in te kunnen zetten bij de jongeren, omdat ze in de middag beschikken over twee extra pedagogisch hulpverleners die ruimte hebben om in te vallen of een activiteit, zoals een rondje lopen, met een jongere te kunnen doen.

“Als bij mij de spanning oploopt, ga ik naar mijn kamer of vraag ik aan iemand om een rondje met mij te lopen.” *Jeugdige*

Informereren jongeren

De inspectie hoort van de jongeren dat zij allemaal een uitleg hebben gekregen over de regels en werkwijze bij Almata. Twee van de vier jongeren geven aan een informatiepakket te hebben gekregen. De pedagogisch hulpverleners vertellen dat zij proberen de jongere een zo warm mogelijk welkom te geven, ondanks de situatie waar zij vandaan komen. Zij vertellen dan ook een welkomstdoos te geven met de huisregels. De inspectie ziet in het informatiepakket dat uitleg gegeven wordt over onder andere de huisregels, de dagelijkse structuur, de medische verzorging en het onderwijs. Daarnaast staat hierin informatie over de klachtenregeling en de vertrouwenspersoon beschreven.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie is positief over de maatregel dat Almata jongeren bij voorkeur opneemt als er voldoende personeel aanwezig is om de jongere goed op te vangen en dat Almata middels overleg (CTB) gezamenlijk met jongere en ouders een afweging maakt of een gesloten plaatsing passend is. De inspectie concludeert dat het zorgbureau eraan bijdraagt dat zoveel mogelijk informatie bekend is over de jongere voorafgaand aan de plaatsing. Verder concludeert de inspectie dat Almata de inzet van mogelijke vrijheidsbeperkende maatregelen altijd met jongeren bespreekt, multidisciplinair overweegt en opneemt in de dossiers. Het inzetten van alternatieve interventies en signaleringsplannen ter voorkoming van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is het uitgangspunt bij Almata.

De inspectie concludeert daarnaast dat bij Almata verbetering nodig is op de volgende punten:

- Het betrekken van ouders bij het vormgeven van het signaleringsplan. Ouders zijn namelijk een belangrijke bron wanneer het om het functioneren van de jongere gaat.
- Het in eerste instantie inzetten van minimale vrijheidsbeperkende maatregelen en dit ook als zodanig opnemen in de huisregels, startafspraken en behandelplannen. De vrijheidsbeperkende maatregelen vervolgens opbouwen wanneer strikt noodzakelijk en in overleg met betrokkenen in plaats van afbouwen van het brede aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

De inspectie ziet ook de volgende verbeterpunten voor Almata in samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners:

- Het terugdringen van plaatsingen buiten kantoortijd en (een toename van) het aantal spoedplaatsingen bij Almata.

Thema 3: Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen

Het uitgangspunt bij de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen moet zijn: 'Nee, tenzij'. Dat is waar de inspectie in dit thema naar kijkt. De inspectie kijkt ook of de hulpaanbieder, als vrijheidsbeperkende maatregelen wel worden ingezet, voldoet aan bepaalde voorwaarden en of belangrijke rechtsbeginselen in acht worden genomen.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
3	Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen
De inspectie verwacht dat de instelling bij de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen uitgaat van het 'nee, tenzij' principe waarbij vrijheidsbeperking alleen wordt ingezet nadat alternatieven zijn geprobeerd, de toepassing multidisciplinair is afgewogen en proportioneel is. Ook verwacht de inspectie dat de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen overeenkomstig de daar bijbehorende instructies verloopt.	

Bevindingen van de inspectie:

Inzet vrijheidsbeperkende maatregelen

Uit de gesprekken met de medewerkers, de jongeren en uit de dossiers blijkt dat de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen zo veel mogelijk wordt afgestemd op wat de jongere nodig heeft gedurende de opname. Ook komt naar voren uit de gesprekken dat verschillende maatregelen zijn getroffen om vrijheidsbeperkende maatregelen te verminderen binnen Almata, waardoor het 'nee, tenzij' principe beter toegepast kan worden. Zo vertellen de gedragswetenschappers dat zij bij de inzet van alle vrijheidsbeperkende maatregelen betrokken worden.

Pedagogisch medewerkers geven voorbeelden waarin zij hebben gehandeld om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen. Zo vertelt een pedagogisch hulpverlener dat hij met een jongere na een ruzie met een andere jongere een rondje is gaan lopen in plaats van de jongere in te sluiten op de kamer. Daarnaast geven pedagogisch hulpverleners aan dat Almata werkt met een de-escalator die zij inzetten wanneer een onveilige situatie dreigt te ontstaan of zich voordoet. Dit zijn pedagogisch hulpverleners van een andere groep die de-escalierend te werk gaan om de onveilige situatie op te heffen. De jongeren geven in gesprekken met de inspectie aan dat zij dit als prettig ervaren. De gedragswetenschappers geven wel aan dat bij de inzet van een de-escalator een pedagogisch hulpverlener wordt gemist op de andere groep, wat kan zorgen voor onveiligheid en onduidelijkheid op die groep.

Echter blijkt dat vastpakken of vasthouden niet altijd voorkomen kan worden. Jongeren vertellen bijvoorbeeld vastgepakt te worden, wanneer zij weglopen of agressie laten zien. In de dossiers ziet de inspectie dat de maatregelen die de jongeren noemen overeenkomen met de afspraken in de dossiers.

Alarmering bij onveilige situaties

Wanneer de-escalatie niet zorgt voor het wegnemen van de onveiligheid, volgt volgens het protocol *pedagogisch alarm* een alarmering. De inspectie leest dat bij inwerkingtreding van dit protocol de pedagogisch hulpverleners verschillende rollen aannemen in de benadering van de jongeren, zoals de rol van bemiddelaar of woordvoerder. In gesprek met de inspectie geven de pedagogisch hulpverleners voorbeelden van situaties waarin het protocol is ingezet en de onveilige situatie is afgewend middels alternatieven voor vrijheidsbeperking of plaatsing in de herstelruimte. Bij een alarmering moeten volgens de pedagogisch hulpverleners alle andere jongeren naar hun kamer waarbij de deur op slot gaat. De inspectie ziet dit ook tijdens het bezoek. Het op slot doen van de kamerdeur is niet conform de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen*. Daarnaast hoort de inspectie van pedagogisch hulpverleners dat het voorkomt dat jongeren op de kamer geplaatst worden na een escalatie. Dit ziet de inspectie ook in het protocol *pedagogisch alarm*. Pedagogisch hulpverleners vertellen dat een alarmering ongeveer twintig keer per maand voorkomt.

Herstelruimte en rustruimte

In twee van de vier gesloten groepen van Almata bevindt zich een herstelruimte die op slot kan. De inspectie ziet dat dit een kale ruimte is met een anti-scheur matras op de grond en muren van zacht materiaal. In de ruimte hangt hoog aan de muur een klok en er is een intercom aanwezig. In deze ruimte hangt ook een camera. Deze wordt volgens de bestuurder alleen aangezet, wanneer een gekwalificeerd gedragswetenschapper besluit dat dit noodzakelijk is, bijvoorbeeld wanneer een gegronde zorg bestaat dat de jongere zich iets zal aandoen. De gedragswetenschappers vertellen dat na toestemming van het hoofd behandeling deze camera uitgelezen mag worden. De ramen in de ruimte zijn mat gemaakt.

Twee van de vier gesproken jongeren geven aan hier minimaal een keer te zijn geplaatst na bijvoorbeeld te zijn weggelopen en vervolgens niet mee te hebben gewerkt met de pedagogisch hulpverleners. Een ander voorbeeld dat de inspectie hoort, is dat een jongere naar de herstelruimte werd gebracht omdat de jongere dermate boos was, waardoor spullen zijn vernield en de jongere niet meer tot rust kon komen onder begeleiding van de pedagogisch hulpverleners. Een jongere geeft aan na een half uur in de herstelruimte weer contact te hebben gehad met een pedagogisch hulpverlener.

In gesprek met de pedagogisch hulpverleners vertellen zij aan de inspectie dat er werkafspraken zijn dat een jongere die in de herstelruimte verblijft iedere vijftien minuten bezocht moet worden en dat zij dit ook doen.

Alle groepen beschikken ook over een rustruimte. Deze ruimte wordt, anders dan de herstelruimte, volgens de pedagogisch hulpverleners gebruikt om jongeren tot rust te laten komen, zonder dat er acute dreiging speelt. De inspectie ziet dat dit een reguliere slaapkamer is waarvan de badkamer is dichtgemaakt en onder andere het bed is verwijderd. In deze ruimte liggen kussens en is een zachte schommel aanwezig.

Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen

De pedagogisch hulpverleners vertellen dat er geen camera's zijn op de groepen. De inspectie ziet dit ook tijdens de rondleiding. Op het terrein van Almata ziet de inspectie wel camera's hangen. Een pedagogisch hulpverlener vertelt dat het hoofd behandeling kan besluiten een camera op te hangen in de kamer van de jongere, bijvoorbeeld wanneer een ernstig suïciderisico bestaat.

Jongeren vertellen aan de inspectie dat urinecontroles kunnen plaatsvinden, wanneer daar een duidelijke reden voor is. Zij geven voorbeelden waaruit voor de inspectie navolgbaar is dat een urinecontrole is uitgevoerd.

"Een maand geleden heb ik een urinecontrole moeten doen. Ik wist dat ik negatief was, dus ik vond het niet erg om te doen. Een andere keer had ik wel gebruikt. Ze gaven mij toen de keuze om het op te biechten of een urinecontrole te doen. Toen heb ik het opgebiecht. Als beloning hoefde ik niet te plassen en geen vol kamerprogramma te volgen." *jongere*

Uit bovenstaand voorbeeld van een jongere blijkt dat volle kamerprogramma's kunnen worden ingezet als consequentie voor bepaald gedrag. Dit is ook een vorm van vrijheidsbeperking.

Alle jongeren geven aan dat onderzoek aan lichaam en kleding plaatsvindt bij de plaatsing bij Almata. Daarnaast geven zij voorbeelden dat dit plaatsvindt na weglopen, wanneer je in de herstelruimte wordt geplaatst of als er gevochten is op de groep. Zij geven aan dat zij hun kleren altijd aan mogen houden en een pedagogisch hulpverlener van hetzelfde geslacht de fouillering uitvoert. De pedagogisch hulpverleners vertellen dat zij gedurende de plaatsing van een jongere deze maatregel evalueren en aanpassen op het beeld van de jongere. Op die manier ontstaan volgens de pedagogisch hulpverleners voor iedere jongere uiteindelijk aparte afspraken die zij afstemmen met de jongere.

Tussen 17:00 uur en 17:30 uur moeten alle jongeren volgens de huisregels op de eigen kamer verblijven, de pedagogisch hulpverleners hebben dat half uur een pauze waarbij zij alleen bereikbaar zijn voor spoedgevallen. De directie geeft aan dat dit zo is geregeld om aan de arbeidstijdenwet te voldoen. 's Nachts gaan de kamerdeuren op slot volgens de pedagogisch hulpverleners. De directie geeft aan dat dit gebeurt, omdat 's nachts onvoldoende pedagogisch hulpverleners aanwezig zijn om de veiligheid te waarborgen wanneer de deuren open zijn.

De pedagogisch hulpverleners vertellen dat geen enkele jongere direct vanaf de plaatsing een telefoon in eigen beheer mag hebben. In afstemming met de gedragswetenschapper en ouders wordt volgens hen bepaald wanneer de jongere hier meer vrijheid in krijgt. De meeste jongeren geven aan dat met hen specifieke afspraken zijn gemaakt gedurende hun verblijf bij Almata over het gebruik van de telefoon en andere digitale media. Zo mag een jongere een laptop op de kamer houden, ook om schoolwerk te kunnen doen. Wanneer de jongere gaat slapen moet deze laptop weer ingeleverd worden. De inspectie leest dat over het telefoongebruik ook algemene regels zijn opgenomen in de huisregels. Zo moet iedere jongere om half 10 's avonds de telefoon inleveren.

Volledig telefoongebruik betekent volgens de pedagogisch hulpverlener dat de jongere de telefoon bij zich mag hebben tussen 3 uur 's middags en half 10 's avonds. De pedagogisch hulpverleners geven verder aan dat zij bij het opbouwen van het telefoongebruik in het begin met de jongere meekijken zodat de kennis over het telefoongebruik van de jongere vergroot wordt en de begeleiding hier eventueel op gericht kan worden.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie concludeert dat Almata zich bewust is van het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen en is positief over het uitgangspunt dat in eerste instantie de-escalerend gewerkt wordt door medewerkers bij Almata. De inspectie vindt daarnaast de inzet van extra diensten op drukke momenten op de groep een goede maatregel om medewerkers daarin te ondersteunen. De inspectie hoort goede voorbeelden waarin dit werkt van zowel pedagogisch hulpverleners als van de jongeren. Verder concludeert de inspectie dat gedurende het verblijf bij Almata voor iedere jongere op maat gekeken wordt welke maatregelen passend zijn om in te zetten bij de jongere.

De inspectie concludeert daarnaast dat Almata op de volgende punten niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen* voldoet en dus verbetering nodig is:

- De inzet van generieke vrijheidsbeperkende maatregelen die voor alle jongeren binnen Almata gelden. Hierbij wijst de inspectie op de verplichte kamermomenten waarbij in veel gevallen de deur ook op slot gaat tijdens de overdracht van medewerkers, in de nacht en bij alarmsituaties en het innemen van bijvoorbeeld telefoons.

Thema 4: Evaluatie en reflectie

In dit thema kijkt de inspectie naar wat de hulpaanbieder en de medewerkers doen om op passende wijze te leren van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen, om dit uiteindelijk af te kunnen laten nemen.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
4	Evaluatie en reflectie
De inspectie verwacht dat er na inzet van een vrijheidsbeperkende maatregel altijd een evaluatie plaatsvindt met jongere, ouders/verzorgers en medewerkers om van te leren en ter vermindering van stress en trauma. Ook verwacht de inspectie dat het signaleringsplan na iedere incident met de jongere wordt besproken en geëvalueerd. Tot slot verwacht de inspectie dat de instelling het inzetten van alle vrijheidsbeperkende maatregelen registreert en analyseert op zowel jongere- team- als organisatieniveau om op de inzet en het beleid van vrijheidsbepanking te kunnen reflecteren en deze (verder) terug te dringen.	

Bevindingen van de inspectie:

Evaluëren van vrijheidsbeperkende maatregelen

Volgens de gedragswetenschappers wordt de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook de inzet van bijvoorbeeld de de-escalator, na iedere situatie geëvalueerd met betrokken medewerkers. Wanneer een jongere in de herstelruimte is geplaatst, wordt hierover achteraf door een gedragswetenschapper met de jongere gesproken. De jongeren geven ook aan dat met hen gesproken wordt over het incident en de ingezette interventie om het contact weer te herstellen. Dit gebeurt volgens hen in de vorm van een herstelgesprek. De pedagogisch hulpverleners vertellen dat het de wens is om alle ingezette maatregelen na te bespreken met de jongere maar dat dit nu niet altijd het geval is. Aanpassing van de in te zetten vrijheidsbeperkende maatregelen ontvangen de jongeren volgens de pedagogisch hulpverleners wel op papier.

“Ik word goed geïnformeerd wanneer een vrijheidsbeperkende maatregel is ingezet bij mijn kind” *Ouder*

In de dossiers ziet de inspectie geen evaluatieformulieren van de ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen. Wel vertelt een gedragswetenschapper dat dit genoteerd wordt in de dagrapportages in het dossier. De inspectie heeft deze niet ingezien. Ook hoort de inspectie van gedragswetenschappers dat samenvattingen van herstelgesprekken met jongeren toegevoegd worden aan het dossier wanneer de jeugdige uit de JeugdzorgPlus stroomt.

De jongeren geven aan dat het signaleringsplan wordt geëvalueerd met hen. Wanneer dit voor het laatst heeft plaatsgevonden wisselt volgens de jongeren van een week geleden tot twee maanden voor het bezoek van de inspectie.

De inspectie ziet in de dossiers dat minimaal maandelijks MDO's plaatsvinden over de jongeren. Tijdens deze MDO's wordt ook gekeken naar de inzet van de vrijheidsbeperkende maatregelen en waar mogelijk worden deze dan aangepast.

De gedragswetenschappers vertellen dat zij het behandelplan van de jongere iedere drie tot zes maanden evalueren en (waar nodig) aanpassen. Ze geven aan dat het aanpassen van het behandelplan een zwaar werkproces is, waardoor het veel tijd kost. Almata is zoekende hoe dit beter in te richten, volgens de gedragswetenschappers.

Registratie en analyse van vrijheidsbeperkende maatregelen

De medewerkers vertellen dat er een hoge meldingsbereidheid is in het registreren van incidenten en inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. De inspectie ziet dit ook terug in de dossiers: veel incidenten met de daarbij ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen zijn geregistreerd. De inspectie ziet in de dossiers daarnaast dat het voor de medewerker gemakkelijk is om een registratie aan te maken.

Op basis van de registraties is het volgens een beleidsadviseur mogelijk analyses uit te voeren op jongere-, team- en organisatieniveau. In de dossiers ziet de inspectie ook dat alle inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen zodanig worden geregistreerd dat deze bruikbaar zijn voor analyses. De beleidsadviseur levert maandelijks een overzicht aan de directie van alle geregistreerde meldingen in de zorg, waar registraties van ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen onderdeel van zijn. In dit overzicht is het aantal registraties op ingezette vrijheidsbeperkende maatregel per maand zichtbaar met daarbij de registratie over dezelfde periode in de voorgaande twee jaren. Hierdoor zijn trends zichtbaar over de jaren, zo geeft de beleidsadviseur aan. De data wordt volgens de bestuurder ook gebruikt om te werken aan meer expertise met als doel om meer alternatieven voor vrijheidsbeperking in te kunnen zetten. De beleidsadviseur vertelt dat zij daarnaast bijzonderheden iedere maand kort analyseren op organisatieniveau.

Op teamniveau voeren de zorgmanager en de gedragswetenschapper samen met de beleidsadviseur, HR-adviseur en de controller tweemaandelijks overleggen waarbij zij uitgebreid stilstaan bij de geregistreerde meldingen in het betreffende team. De data van ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen is daar een specifiek onderdeel van. De beleidsadviseur geeft aan dat de geanonimiseerde data van de teams ook wordt gedeeld met de andere teams, om hier onderling van te leren.

De pedagogisch hulpverleners vertellen dat de analyses van meldingen kunnen leiden tot een aanpassing van het opleidingsaanbod. De beleidsadviseur vertelt daarnaast dat sinds deze zomer een initiatief met de jongerenraad van Almata is gestart waarin de data over de meldingen met vrijheidsbeperkende maatregelen stapsgewijs wordt besproken om samen tot verbetermaatregelen

te komen. Zo wordt met de jongerenraad bediscussieerd hoe (generieke) vrijheidsbeperkende maatregelen teruggedrongen kunnen worden en tegen welke dilemma's Almata hierbij aanloopt.

Wederzijdse consultatie

Het hoofd behandeling vertelt dat er een uitwisseling is met Schakenbosch voor een wederzijdse consultatie. Daarom is Almata bij Schakenbosch op locatie geweest en zijn er afspraken gemaakt voor een bezoek van Schakenbosch aan Almata. Er zijn volgens het hoofd behandeling contacten op management- en bestuurlijk niveau tussen de twee instellingen.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie is positief over de hoge meldingsbereidheid bij medewerkers in het registreren van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen en de analyses die daarop plaatsvinden. Daarnaast ziet de inspectie dat Almata zich inzet om optimaal te profiteren van de data die daardoor beschikbaar komt, door het uitvoeren van analyses, extra onderzoek te doen binnen de organisatie bij opvallende trends en het delen van uitkomsten met alle teams. De inspectie vindt het verder noemenswaardig dat medewerkers zich in alle lagen van de organisatie bewust zijn van het verminderen van vrijheidsbeperkende maatregelen en hier gezamenlijk op reflecteren en van leren. In de data die beschikbaar is over de jaren heen, ziet de inspectie dat dit leidt tot afname van de inzet van bepaalde vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals de inzet van de herstelruimte. Verder vindt de inspectie het positief dat de jongerenraad actief wordt betrokken bij het zoeken naar alternatieven voor (generieke) vrijheidsbeperkende maatregelen.

De inspectie concludeert daarnaast dat op de volgende knelpunten bij Almata verbetering nodig is in de reflectie en evaluatie van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen:

- Het expliciet nabespreken van de inzet van een vrijheidsbeperkende maatregel met de jongere en het dossier zo inrichten dat dit ook goed en makkelijk vastgelegd kan worden in bijvoorbeeld het behandelplan.
- Het evalueren en reflecteren op generiek ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals kamertijden en gesloten deuren.

Thema 5: Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie

Het is belangrijk dat het bestuur van de hulpaanbieder zorgt voor de randvoorwaarden waaronder medewerkers kunnen werken aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. In dit thema kijkt de inspectie hiernaar.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
5	Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie
De inspectie verwacht dat de directie leiderschap en urgentie toont gericht op voortdurende verbetering en het creëren van voorwaarden waaronder scholing, stabiele en passende personeelsformatie en een maximale groepsgrootte van 4 tot 6 jongeren waardoor medewerkers kunnen werken aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen.	

Bevindingen van de inspectie:

Visie

Een gedragswetenschapper en de directie geven aan dat Almata grondig heeft nagedacht over alternatieven voor vrijheidsbeperkende maatregelen en maatwerk binnen Almata en dit hoog bij hen op de agenda staat. De jongerenraad wordt hier ook bij betrokken. Er zijn echter uitdagingen voor hen die maken dat alternatieven moeilijk zijn. Zo zijn er beperkte investeringsmiddelen vanwege de financiën. Daarnaast verblijft binnen Almata een brede doelgroep, aangezien Almata de enige voorziening voor JeugdzorgPlus is in de regio. Zij vertellen dat Almata de afgelopen tijd wel zo veel mogelijk heeft ingezet op het terugdringen van afzonderen en vastpakken of vasthouden. Verder benoemen zij dat ontwikkelingsgericht werken, door het aanbieden van een combinatie van zorg en onderwijs, centraal staat binnen Almata. Almata biedt een doorlopend integraal dagprogramma aan jongeren, samen met de school. Na plaatsing stroomt een jongere in principe meteen in bij de interne school. Daarnaast heeft Almata plannen om het product 'onderwijs' verder uit te breiden, bijvoorbeeld voor jongeren met een leeronthefing, zodat zij alsnog tot leren kunnen komen.

Personeel

De directieleden geven aan dat er sprake is van een relatief stabiel team op de gesloten groepen van Almata. Er wordt wel gebruik gemaakt van personeel niet in loondienst, maar dit is 1 tot 2% van het totaal aan ingezet personeel, blijkt uit vooraf opgevraagde documenten hierover. Naast de groepsleiding draait Almata sinds dit jaar met twee extra diensten in de middag en avond. Deze diensten fungeren als extra ondersteuning voor alle groepen. Het management geeft aan dat er op deze manier voldoende personeel aanwezig is bij incidenten en om jongeren extra te begeleiden of met hen activiteiten te ondernemen buiten de groep. De inspectie ziet in de documenten dat deze diensten in 25% van de gevallen worden opgevuld door personeel niet in loondienst.

De directie geeft aan dat het soms wel een puzzel is om voldoende personeel te hebben dat de-escalierend kan ingrijpen. Vanwege de opdracht voor een veilige om- en afbouw van de JeugdzorgPlus is het volgens de directie noodzakelijk om extra medewerkers in te zetten. De financiering hiervoor is echter niet altijd toereikend.

Ook de pedagogisch hulpverleners geven aan dat alle teams qua personeel redelijk stabiel zijn met zoveel mogelijk vaste zzp'ers. In de nacht is volgens hen één pedagogisch medewerker aanwezig en twee beveiligers. De jongeren vertellen dat er altijd vaste medewerkers zijn, ook in de nacht. Zij geven aan dat Almata werkt met een eigen flexgroep, waardoor deze medewerkers ook voor hen bekend zijn.

“Er heerst een saamhorigheidsgevoel op het terrein. De sfeer tussen het personeel is goed.”
pedagogisch hulpverlener

Deskundigheidsbevordering

Almata laat via de ingevulde vragenlijst weten dat alle medewerkers een training volgen in de-escalierend werken en bejegeningstechnieken. De training voor de schemagerichte benadering die medewerkers moeten volgen, draagt volgens Almata ook bij aan deze onderwerpen. De medewerkers worden vijf tot zes keer per jaar getraind in de-escalierend werken volgens de directieleden en de pedagogisch hulpverleners. Een directielid vertelt dat het personeel niet in loondienst meedraait in deze trainingen. Ook de docenten van de school en beveiligers worden (op bepaalde onderwerpen) getraind en meegenomen in het gedachtegoed omtrent de-escalierend werken en de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen Almata. Eén keer per jaar volgt volgens de pedagogisch hulpverleners een examen voor de pedagogisch hulpverleners. Wanneer het examen niet met ruim voldoende wordt behaald, mag een medewerker volgens een directielid niet mee ingrijpen bij een jongere wanneer dat nodig is. Hier wordt in de roostering van medewerkers rekening mee gehouden. De zorgmanager gaat dan met de medewerker een verbeterplan maken, zodat de medewerker uiteindelijk over voldoende competenties kan beschikken om het examen wel te halen.

Randvoorwaarden

Zoals eerder beschreven verkeerde Almata in financiële problemen. Tot en met 2025 zijn de financieringsafspraken zo goed als rond met de gemeenten, waardoor continuïteit van de hulp gewaarborgd is. Almata heeft volgens de directie een lumpsum financiering, wat betekent dat Almata een vast bedrag ontvangt, ongeacht het aantal jongeren dat bij Almata verblijft. De directie vertelt dat dit helpend is om kritisch te zijn richting verwijzers welke jongeren passend zijn bij Almata. Desalniettemin geeft de directie aan dat de financiering spannend blijft, vanwege de transitieopdracht en de daarmee gepaard gaande ontwikkelingen die Almata wil en moet doormaken. Ook de onderwijsvoorziening bij Almata heeft te maken met een kritische grens wanneer minder leerlingen beschikbaar zijn, vanwege de afbouw van het aantal bedden bij Almata.

Groepsgrootte

De vier gesloten groepen bij Almata bieden plaats aan 8 à 9 jongeren per groep. Pedagogisch hulpverleners geven ook aan niet de tijd en ruimte te hebben om meer in te kunnen zetten op alternatieven voor vrijheidsbepalende maatregelen vanwege de groepsgrootte en de huidige bezetting aan medewerkers.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie is positief over het trainingsaanbod aan de medewerkers en de consequenties in het uitvoeren van de-escaleren of ingrijpen door medewerkers wanneer zij niet voldoen aan de eisen vanuit de training. Daarnaast vindt de inspectie het positief dat de medewerkers en jongeren aangeven dat er sprake is van stabiele teams op de groepen, ondanks de uitdagingen in de huidige arbeidsmarkt.

De inspectie ziet ook het volgende knelpunt waar verbetering op nodig is voor Almata in samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners:

- Ondanks sluitende afspraken over de financiering voor de komende twee jaar is blijvende afstemming over de financiering noodzakelijk om de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus op een zo veilig mogelijke manier plaats te laten vinden voor de jongeren en te zorgen dat investeringen gedaan kunnen worden die hiervoor nodig zijn op de lange termijn.
- De inspectie concludeert daarnaast dat Almata hierbij ook afhankelijk is van externe factoren. De inspectie acht het dan ook van groot belang dat er snel duidelijkheid komt over het continuïteitsplan en het bovenregionaal plan. Hierbij dient als uitgangspunt te gelden dat er kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod is voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient. Ook dienen voldoende (financiële) middelen beschikbaar te zijn om toe kunnen werken naar groepen die voldoen aan de normen voor kleinschaligheid en voldoende voorzieningen en personeel om de veiligheid te kunnen garanderen als de kamerdeuren bij ingang van de nieuwe rechtspositiewet niet meer op slot mogen.

Bijlage: Verantwoording van het toezicht

De inspectie voerde het toezicht bij Almata uit op 10 oktober 2023. Om tot een gefundeerd oordeel te komen, gebruikte de inspectie voor het toezicht verschillende informatiebronnen. De informatie uit deze bronnen is met elkaar vergeleken en gewogen. Voor het toezicht zijn de volgende bronnen betrokken:

- Individuele gesprekken met vier jongeren
- Telefonische gesprekken met drie ouders
- Telefonische gesprekken met vier verwijzers
- Een gesprek met twee leden van het directieteam van Almata en een beleidsadviseur.
- Gestructureerde interviews met:
 - De bestuurder, een gedragswetenschapper/senior onderzoeker en een beleidsadviseur
 - Het hoofd behandeling en twee gedragswetenschappers
 - Vijf pedagogisch medewerkers
- De check van vier dossiers van jongeren, onder andere op de aanwezigheid van een signaleringsplan en registratie (mogelijke) inzet en toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen. Hierbij was een medewerker aanwezig.
- Observaties van de afzondering/veilige kamer(s).
- Analyse van de volgende documenten:
 - Ingevulde vragenlijst m.b.t. opleiding en training medewerkers, toepassing en registratie van vrijheidsbeperkende maatregelen en spoedplaatsingen
 - Een overzicht van de groepen (naam, groepsgrootte, doelgroep, beschikbare plaatsen en actuele bezetting)
 - Verloop- en verzuimcijfers
 - Inzet personeel niet in loondienst
 - Informatiepakket dat jongeren ontvangen bij binnenkomst
 - Huisregels Almata
 - Protocol pedagogisch alarm Almata
 - Aanvullend continuïteitsplan Almata, definitieve versie augustus 2023

Duidelijk. Onafhankelijk. Eerlijk.

www.igj.nl